

Na osnovu člana 8 stav 2 i člana 13 stav 1 Zakona o spomen-obilježjima ("Službeni list Crne Gore", br. 40/08, 40/11 i 2/17) i člana 54 stav 1 tačka 51 Statuta Glavnog grada ("Službeni list Crne Gore – opštinski propisi", br. 8/19, 20/21 i 49/22), uz prethodno pribavljenu saglasnost Ministarstva kulture i medija Crne Gore, Rješenje broj: UPI-13-041/24-235/2 od 25. jula 2024. godine, Skupština Glavnog grada – Podgorice, na sjednici održanoj dana 18. marta 2025. godine, donijela je

Program podizanja spomen-obilježja

Ovim Programom u skladu sa Zakonom o spomen-obilježjima ("Službeni list Crne Gore", broj 40/08, 40/11 i 2/17) utvrđuju se spomen-obilježja koja će se podići na teritoriji Glavnog grada Podgorice do 31.12.2025. godine, način i razlog podizanja, opis simboličkog značenja kao i drugi elementi neophodni za sprovođenje Programa.

Spomen-obilježje je spomen-objekat koji izgledom, sadržajem, oznakama ili natpisom doprinosi trajnom očuvanju vrijednosti iz stava 2 ovog programa.

Spomen-obilježjem smatra se i naziv javne ustanove, javnog preduzeća, naselja i javnog objekta (ulica, trg, put, park, česma i dr.), ako simbolizuje vrijednosti iz stava 2 ovog programa.

I

Podizanje spomen-obilježja izgradnjom spomenika književniku Borislavu Pekiću

1. Borislav Pekić (1930–1992), jedan od najznačajnijih pisaca druge polovine XX vijeka na južnoslovenskom govornom području, romansijer, dramski pisac i filmski scenarist, rođen je 4. februara 1930. godine u Podgorici. Djetinjstvo je proveo u Podgorici, Novom Bečeju, Mrkonjić Gradu, Kninu, Cetinju i Bavaništu u Banatu.

Njegova intelektualna i politička odiseja započeta je ubrzo po okončanju beogradske Treće muške gimnazije, novembra 1948. godine, kada je uhapšen kao pripadnik ilegalne „studentsko-gimnazijske organizacije koja se zvala Savez demokratske omladine Jugoslavije”. Osuđen je maja 1949. godine, prvobitno na 10 godina, da bi mu Vrhovni sud NR Srbije, juna 1949, kaznu povećao na 15 godina. Nakon pet godina, pomilovan je 1953. godine i pušten iz zatvora.

Taj period svog života opisao je poslije gotovo četrdeset godina u trotomnom izdanju knjige *Godine koje su pojeli skakavci: uspomene iz zatvora ili antropopeja (1948–1954)*, za koju dobija nagradu *Miloš Crnjanski*.

Studirao je eksperimentalnu psihologiju na Filozofskom fakultetu u Beogradu. Godine 1958. učestvuje na anonimnom konkursu za filmske sinopsise crnogorskog filmskog preduzeća *Lovćen film* iz Budve sa nekoliko radova. Kao potpuno anoniman autor dobija Prvu i Drugu nagradu za radove *Gubavac* i *Odavde do Ararata* i zapošljava se u *Lovćen filmu* kao dramaturg, gdje će raditi do 1963.

iz Budve sa nekoliko radova. Kao potpuno anonimni autor dobija Prvu i Drugu nagradu za radove *Gubavac i Odavde do Ararata* i zapošljava se u *Lovćen filmu* kao dramaturg, gdje će raditi do 1963. godine. Godine 1960. godine napisao je scenario za film *Dan četrnaesti*. Ovaj film predstavljao je jugoslovensku kinematografiju u zvaničnoj konkurenciji na filmskom festivalu u Kanu 1961. godine.

U periodu od 1961. do 1989. godine, kao scenarista i koscenarista Borislav Pekić je potpisao sedam jugoslovenskih filmova, iako je tokom decenija saradivao na konačnom uobličavanju daleko većeg broja filmskih scenarija.

Godine 1965. objavljuje svoj prvi roman *Vreme čuda*. Od tada se potpuno posvećuje pisanju. Piše prozu, pozorišne, radio i televizijske drame. Član je uredništva *Književnih novina* od 1968. do 1969. godine i saradnik u časopisima: *Stvaranje*, *Književnost*, *Savremenik* i *Književna reč*, kao i u brojnim novinama i dnevnim listovima. Za drugi roman, *Hodočašće Arsenija Njegovana* (1970), dobija prestižnu NIN-ovu nagradu za roman godine. Nakon odluke da se sa porodicom privremeno preseli u London 1970. vlasti mu bez obrazloženja oduzimaju pasoš. Poslije godinu dana uspio je da se pridruži porodici u Londonu, ali za jugoslovenske vlasti postaje *persona non grata*. U Londonu će živjeti i stvarati 20 godina.

Rukopis sotije *Kako upokojiti vampira* izabran je na anonimnom književnom konkursu Udruženih izdavača i štampan 1977. godine. Slijedi kratak roman *Odbrana i poslednji dani* (1977). Njegovo kapitalno delo, saga-fantazmagorija *Zlatno runo*, objavljuje se u sedam tomova (1978–1986), za koje Pekić 1987. godine dobija *Njegoševu nagradu*. Žanr-roman *Besnilo* (1983) postao je bestseller i doživio je brojna izdanja. Među objavljenim djelima su i novela *Uspenje i sunovrat Ikara Gubelkijna* (1975), dvotomni epos *Atlantida* (1988), zbirka gotskih priča *Novi Jerusalim* (1988), tri knjige pisama *Pisma iz tuđine* (1987), *Nova pisma iz tuđine* (1989) i *Poslednja pisma iz tuđine* (1991), knjiga eseja *Sentimentalna povest britanskog carstva* (objavljena posthumno, 1992) i dr. Njegov opsežni literarni opus iznosi preko 30.000 stranica.

Djela su mu prevedena na engleski, njemački, francuski, italijanski, španski, holandski, poljski, češki, slovački, mađarski, rumunski, retoromanski, makedonski, slovenački, albanski, grčki, švedski i ukrajinski.

Pekić je bio dopisni član Srpske akademije nauka i umetnosti od 1985. godine, član Kruskog saveta, potpredsjednik Srpskog PEN-centra, član Engleskog PEN-centra, honorarni komentator srpskohrvatske sekcije BBC-ja. Bio je član Udruženja književnika Srbije, član Udruženja filmskih umetnika i član Udruženja dramskih umetnika Srbije. Jedan je od osnivača Demokratske stranke i njen potpredsjednik. Za izuzetne stvaralačke rezultate na polju književnosti i kulture, 1990. godine, tadašnji Dom omladine „Budo Tomović“ u Titogradu, dodijelio mu je Povelju *Majska rukovanja*. Prestolonaslednik Aleksandar Karađorđević posthumno ga je odlikovao Kraljevskim ordenom dvoglavog belog orla prvog stepena. Povodom 50. godišnjice jugoslovenskog igranog filma, septembra 1997. godine, posthumno mu je dodijeljena i Počasna plaketa festivala *Mojkovačka filmska jesen*.

Borislav Pekić je preminuo 2. jula 1992. godine u Londonu. Sahranjen je u Aleji zaslužnih građana u Beogradu.

Poslije njegove smrti u Beogradu je osnovan Fond „Borislav Pekić“. Brigu o piščevoj zaostavštini, promociji i publikovanju njegovih djela, kao i sajt: www.borislavpekic.com preuzele su supruga Ljiljana Pekić i ćerka Aleksandra.

Podizanje spomen-obilježja Borislavu Pekiću, jednom od najznačajnijih južnoslovenskih pisaca druge polovine XX vijeka, romansijeru, dramskom piscu i filmskom scenaristi simbolično se čuvaju uspomene na istaknutu ličnost, čije djelo ima međunarodni kulturni i humanistički značaj, što je u skladu sa čl. 1 i 5 Zakona o spomen-obilježjima.

2. Vrsta spomen-obilježja koje će se podići književniku Borislavu Pekiću je spomen-objekat – SPOMENIK.

3. Spomen-obilježje – SPOMENIK posvećen književniku Borislavu Pekiću podići će Glavni grad – Podgorica.
4. Sredstva za podizanje spomenika obezbjeđuje Glavni grad – Podgorica.
5. Ocjenu i odabir umjetničkog rješenja spomenika izvršiće stručna komisija koju obrazuje gradonačelnik Glavnog grada – Podgorica.
6. U realizaciji podizanja ovog spomen-obilježja, u skladu sa Zakonom, donijeće se posebna odluka.

II

Podizanje spomen-obilježja postavljanjem spomen-biste Suli Radovom

1. Kostadin Radov Radulović – Sula Radov (Komanj, 1798 – Cetinje, 1872), narodni pametar.

U predanjima zapamćen kao Sula, Kostadin Radov Radulović je rođen u Komanima oko 1790. godine. Nadimak Sula mu je dao narod, a ostao je upamćen kao mudar čovjek, pravednik, etičar i narodni sudija, slobodar i rodoljub. Kad mu je bilo 15 godina, ranjen je u nogu, u jednom ratu sa Turcima i od tada je bio hrom. Za vrijeme Petra I, Sula je postao član Kuluka, prve jedinstvene sudske institucije u Crnoj Gori. Kao član Kuluka, već je bio prepoznatljiv po zalaganju za pravdu. Petar II Petrović Njegoš ga postavlja za član Gvardije, a kasnije i za komansko-zagaračkog kapetana. Dolaskom knjaza Danila na prijesto, Sula je oduzeto kapetanstvo.

Podsjećajući da je bio savremenik četiri vladara iz kuće Petrovića, dr Novak Kilibarda, u svom eseju o Suli, navodi: "Zapazio ga je najmudriji – Petar I, čin kapetana dao mu je najpametniji – Petar II, raskapetanio ga je najžešći – Danilo I i rehabilitovao najvjekštiji – Nikola I".

Sula se, za Njegoševo vrijeme, uz pomoć jeromonaha Evgenija Nikića iz Podgorice, založio za otvaranje škole u Komanima. Godine 1843. godine, kako je zapisano u *Ljetopisu škole komanske*, počela je sa radom prva škola u ovom plemenu "nastojanjem tadašnjeg komanskog kapetana, vrlo pametnog i u narodu poznatog čovjeka, Sule Radova Radulovića", u kući u selu Milate, koju je besplatno za tu namjenu ustupio Veliša Radulović i čiji je rad trajao oko tri godine. Govorio je tada Sula: »Čojek ne traži mnogo: koru ljeba – da nije gladan, knjigu – da nije slijep i slobodu – da smije zborit.«

Opisujući Sulu kao "izrazitog izdanka crnogorske duhovne aristokratije i stare demokratije", prof. dr Branislav Kovačević svojevremeno je zapisao: "Među junacima je bio mudrac, a među mudracima je bio vitez, među književnicima nepismen se izdvojio svojom pismenošću i mudrošću. Među plemenskim kapetanima i sudijama ličio je na starozavjetne proroke."

U knjizi *Istorija crnogorskog sudstva* dr Čedomir Bogičević ga opisuje i kao „utemeljivača umne orijentacije crnogorske škole prirodnog prava.“

Za života Sula Radov zavrijedio je oreol i simbol „narodnog mudraca“ i nedugo zatim postao prepoznat kao „crnogorski Sokrat“ i ličnost od izuzetnog značaja za etiku, kulturu i tradiciju Crnogoraca.

O Suli se pisalo u mnogim listovima i časopisima, a naročito: *Glasi Crnogorca*, *Prosveti*, *Prosvjetnom radu*, *Istorijskim zapisima*, *Srbobranu*, *Pobjedi*, *Polisu*, *Socijalnoj sigurnosti* i drugim.

Prva knjiga o Suli *Sula Radov – mudre izreke i anegdote iz njegovog života* Jovana Radulovića, objavljena je 1932. godine. Zatim su uslijedile knjige *Dante i Sula Radov* Čeda Vukovića, 1966. godine, *Sula Radov – izreke i anegdote* priređivača Bora Vujačića, 1974. godine, *Sula Radov u svom vremenu* Vukote Radulovića, 2003. godine i *Sula Radov (Evropski racionalizam i crnogorsko običajno pravo)* dr Čedomira Bogičevića, 2015. godine.

Posljednje godine života Sula je proveo na Cetinju, uživajući materijalnu podršku knjaza Nikole. Sahranjen je ispred Vlačke crkve na Cetinju.

Podizanje spomen-obilježja Suli Radovom, narodnom pametaru, etičaru i narodnom sudiji, čuvaju se uspomene na istaknutu ličnost nacionalne istorije, što je u skladu sa čl. 1 i 5 Zakona o spomen-obilježjima.

2. Vrsta spomen-obilježja koje će se podići Suli Radovom je spomen-objekat – SPOMEN-BISTA.
3. Spomen-obilježje posvećeno Suli Radovom podići će Fondacija „Sula Radov”.
4. Sredstva za podizanje spomen-obilježja Suli Radovom obezbjeđuje Fondacija „Sula Radov”.
5. U realizaciji podizanja ovog spomen-obilježja, u skladu sa Zakonom, donijete se posebna odluka.

III

Podizanje spomen-obilježja postavljanjem spomen-ploče posvećene bratskoj slozi, suživotu i međuvjerskom skladu pravoslavne i islamske zajednice

1. Podizanjem spomen-obilježja posvećenog bratskoj slozi, suživotu i međuvjerskom skladu između pripadnika pravoslavne i islamske zajednice u Podgorici izražava se odnos društva prema prošlosti i neprolaznim vrijednostima kojima su težile sve njegove generacije i koje se čuvaju kroz njegovanje kulturno-istorijske tradicije.

Uzajamna saradnja i prijateljske odnose između dvije konfesije u Podgorici, posebno se ističu tokom Markovdanske litije, praznika Svetog apostola i jevanđeliste Marka, slave i zaštitnika grada Podgorice, koja se održava svake godine, 8. maja. Povorka sa sveštenstvom i vjernicima kreće od Crkve Svetog Đorđa pod Goricom, prolazi ulicama grada i dolazi do kuće Đečevića, gdje ih tradicionalno dočekuje domaćin porodice.

Do početka Drugog svjetskog rata, podgorička markovdanska litija (za koju, uz đurdevdansku, Pavle Rovinski zapisuje da se odvijala i „u tursko vrijeme“), tradicionalno je prolazila kroz Staru varoš, a završavala se na mjestu srednjovjekovnog Manastira Svetog apostola i jevanđeliste Marka koji je osnovao Sveti Sava, a u kojem je prema nekim podacima/istraživačima najvjerovatnije bilo smješteno sjedište Zetske episkopije. Nakon dolaska turske vojske manastir je porušen, a na njegovom mjestu izgrađena je kuća porodice Đečević, koja je generacijama čuvala manastirske relikvije. Manastir je zauzimao širi prostor tog dijela Stare varoši i osim pomenute crkve najvjerovatnije je imao i još jednu crkvu i konake. Dolaskom turske vojske Varoš se širi i na mjestu nekadašnjeg manastirskog kompleksa podižu se porodične kuće, konjušnice, bašte i dr.

Jedino vidljivo svjedočanstvo o postojanju manastira bila je južna kapija koja je srušena pedesetih godina prošlog vijeka, Litije i porodica Đečević koja je čuvala i očuvala hrišćanske svetinje na svom imanju. Kuća Đečevića i ostaci manastirskog kompleksa bili su predmet interesovanja i istraživača i hroničara. Đečevića mahalalu i čuvenu kuću posjetili su Lazar Tomanović i Pavel Apolonović Rovinski, 1890. godine. Posjetio ju je i opisao Maksim Šobajić u svojoj knjizi „Starine u Zeti“ (1892) itd.

Nekada su Litije išle i do manastira Dajbabe, ali je praznovanje bilo prekinuto poslije Drugog svjetskog rata, da bi Litija opet krenula ulicama drevne Ribnice 1992. godine zahvaljujući zalaganju mitropolita Amfilohija i Halida Đečevića, (koji je nastavio porodičnu tradiciju).

Spomen-obilježje predstavljaće fotografiju susreta mitropolita Amfilohija i Halida Đečevića, 1992. godine, zahvaljujući čijem zalaganju je litija, nakon prekida tokom Drugog svjetskog rata, opet krenula ulicama Podgorice. Markovdanska litija je simbol i temelj bratske sloge, međuvjerskog sklada i suživota u Podgorici.

Podizanjem spomen-obilježja posvećenog bratskoj slozi, suživotu i međuvjerskom skladu između pripadnika pravoslavne i islamske zajednice u Podgorici, u skladu sa čl. 1 i 4 Zakona o spomen-obilježjima, njeguje se kulturno-istorijska tradicija Podgorice i simbolično obilježava događaj koji doprinosi miru, razumijevanju i međuvjerskom skladu.

2. Vrsta spomen-obilježja koje će se podići je spomen-objekat – SPOMEN-PLOČA.

3. Spomen-obilježje postavljanem spomen-ploče posvećene bratskoj slozi, suživotu i međuvjerskom skladu pravoslavne i islamske zajednice podići će Glavni grad – Podgorica.

4. Sredstva za podizanje spomenika obezbjeđuje Glavni grad – Podgorica.

5. U realizaciji podizanja ovog spomen-obilježja, u skladu sa Zakonom, donijeće se posebna odluka.

IV

Podizanje spomen-obilježja – postavljanjem spomen-ploče posvećene učesnicima NOR-a 1941–1945, golootočkim stradalnicima i žrtvama Informbiroa iz bratstva Živkovića u Ublima, Kuči

SOBNOR Crne Gore podržao je inicijativu bratstva Živkovića i obratio se zahtjevom za podizanje spomen-obilježja – spomen-ploče posvećene 14 članova ovog bratstva iz sela Ubli, u Kučima, koji su bili učesnici NOR-a 1941–1945, golootočki stradalnici i žrtve Informbiroa.

Pokrećući inicijativu bratstvo Živkovića, između ostalog, imalo je u vidu i Deklaraciju o osudi kršenja ljudskih prava i zloupotrebe vlasti, koju je Skupština Republike Crne Gore donijela u januaru 1992. godine.

Donesenom Deklaracijom Skupština je osudila grubo kršenje ljudskih prava i sloboda, hapšenja i zlostavljanje nevinih, teror nad osuđenima na Golom otoku, i drugim po zlu čuvenim logorima i zatvorima, koji je, kao svoju tragičnu posljedicu imao niz nevinih žrtava, dugovremeno etiketiranje i nezasluženi progon velikog broja ljudi.

Navedenom Deklaracijom, Skupština se obavezala da će dati puni doprinos ostvarivanju cjelovite istine o tom vremenu i preduzeće neophodne, a moguće mjere iz njene nadležnosti, da domovina ispuni svoj dug prema onima koji su nevino stradali.

Podizanje spomen-obilježja posvećenog učesnicima NOR-a 1941–1945, golootočkim stradalnicima i žrtvama Informbiroa iz bratstva Živkovića u Kučima njeguje se kultura sjećanja na žrtve jednog od najdramatičnijih perioda u poslijeratnoj istoriji bivše zajednice jugoslovenskih naroda i predstavlja doprinos razvoju humanijeg i pravednijeg društva, utemeljenog na principima poštovanja ljudskih prava, sloboda i međusobnog razumijevanja, u skladu sa članom 1 i 4 Zakona o spomen-obilježjima.

2. Vrsta spomen-obilježja koja će se podići je spomen-objekat – SPOMEN-PLOČA.

3. Spomen-obilježje postavljanjem spomen-ploče posvećene učesnicima NOR-a 1941–1945, golootočkim stradalnicima i žrtvama Informbiroa iz bratstva Živkovića u Kučima, podići će Savez organizacija boraca NOR-a Crne Gore i bratstvo Živkovića.

4. Sredstva za podizanje spomen-obilježja obezbjeđuje bratstvo Živkovića.

5. U realizaciji podizanja ovog spomen-obilježja, u skladu sa Zakonom, donijeće se posebna odluka.

V

Podizanje spomen-obilježja Dušku Jovanoviću

1. Duško Jovanović (1964–2004) poslanik u Skupštini Crne Gore, novinar, direktor i glavni i odgovorni urednik Dневnih novina „Dan“, rođen je u Podgorici. Osnovnu školu završio je Drezgi, u Piperima, a gimnaziju i Pravni fakultet u Podgorici. Devedesetih godina prošlog vijeka zaposlio se u državnoj upravi, kao finansijski policajac pri Ministarstvu finansija Crne Gore, a zatim kao načelnik Finansijske policije u Nikšiću i Podgorici. Već 1996. godine imenovan je za direktora republičke Uprave javnih prihoda. Sa te funkcije smijenjen je 1997. godine, nakon rascjepa u jedinstvenom DPS-u. Na izborima 1998. godine, kao član Socijalističke narodne partije, izabran je za poslanika u Skupštini Crne Gore. Svojim nastupima u parlamentu prepoznat je kao jedan od najžešćih kritičara vlasti. Nedugo nakon podjele u jedinstvenom SNP-u, Jovanović se povukao iz politike i posvetio se uređivanju Dневnih novina „Dan“, čiji je prvi broj izašao 31. decembra 1998. godine. Obavljajući svoj novinarsko-uređivački posao hrabro i bez straha, zalagao se za slobodu medija. Objavljujući tekstove o mnogobrojnim aferama koje su potresale Crnu Goru, za veoma kratko vrijeme uspio je da od *Dana* napravi visokotiražnu novinu. Tokom svoje političke i novinarske karijere, baveći se osjetljivim temama zloupotrebe položaja, razotkrivanja djela organizovanog kriminala i korupcije, ostavio je neizbrisiv trag. Svoju borbu za bolju i pravedniju Crnu Goru platio je životom. Ubijen je 27. maja 2004. godine.

Govorio je engleski i italijanski jezik.

Tri godine nakon njegove smrti osnovana je „Fondacija Duško Jovanović“, koja je ustanovila međunarodnu nagradu za istraživačko novinarstvo, koja se dodjeljuje svake četvrte godine. Prvu nagradu, 2011. godine, dobio je Endrju Higin (Andrew Higgins), novinar lista „Vašington post“ (The Washington Post).

Podizanje spomen-obilježja Dušku Jovanoviću simbolično se odaje počast novinaru i uredniku koji je svojim novinarskim radom i javnim istupanjima izražavao kritički stav prema društveno-vrijednosnom sistemu. Baveći se osjetljivim temama poput zloupotrebe ovlašćenja, korupcije i organizovanog kriminala, afirmisao je istraživačko novinarstvo, kao važni segment u jačanju demokratskih tekovina, čime je dao značajan doprinos procesima društvenog razvoja, što je u skladu sa čl. 1 i članom 5 Zakona o spomen-obilježjima.

2. U realizaciji podizanja ovog spomen-obilježja, u skladu sa Zakonom, donijeće se posebna odluka.

VI

Podizanje spomen-obilježja davanjem naziva javnoj ustanovi – Biblioteci za slijepe Crne Gore – JU Biblioteka za slijepe Crne Gore „Vojislav Minić“

1. Vojislav Minić (1936–1993), književnik i književni kritičar, rođen je u Podbišću, kod Mojkovca. U ranom djetinjstvu, naišavši na minu preostalu iz rata, ostao je bez vida i desne ruke. Osnovnu školu završio je u Risnu, gimnaziju je započeo u Bijelome Polju, a okončao u Beranama (Ivangradu), među najboljima u svojoj generaciji. Filološki fakultet završio je u Beogradu 1963. godine, gdje je i magistrirao na temi posvećenoj *Prokletoj avliji* Iva Andrića, 1965. godine. Paralelno sa

studijama književnosti studirao je na Filozofskom fakultetu, na kojem je i diplomirao 1968. godine, a potom i na Višoj defektološkoj školi, 1973. godine.

Bio je generalni sekretar Saveznog odbora Saveza slijepih Jugoslavije od 1967. do 1970. godine, potom direktor Centralne biblioteke za slijepe od 1970. do 1972. godine, profesor književnosti u Zavodu za invalidna lica Podgorici od 1972. do 1976. godine, te urednik u NIO Pobjeda od 1976. do 1986. godine, kada je penzionisan.

Minić je pisao pjesme, pripovijetke, književne kritike, eseje, studije. Njegova bibliografija obuhvata naslove: *Sunce na noćnom nebu*, pjesme, Beograd, 1960; *Od etike do poetike*, studije i kritike, Titograd, 1973; *Poetika „Proklete avlije“*, Titograd, 1976; *Pisci i koncepcije*: eseji o crnogorskoj modernoj književnosti, Titograd, 1978; *Hiljadu epizoda I*: Hoću da kažem, proza, Pljevlja, 1979; *Nova svetlost*: knjiga za slepe u Srbiji: (1917–1977), Beograd, 1980; *Neko drugo lice*, priče, Titograd, 1982; *U svetlu škole i knjige*: sistem obrazovanja slepih 1784–1984, Beograd, 1984; *Kritičari o Mihailu Laliću*, izbor, Beograd, 1984; *Crvena rijeka kroz vrijeme teče*: poema o Sutjesci, Beograd, 1986; *Na nebu oružje*: kratke poetske priče, Beograd, 1988; *Poetika Gorskog vijenca*, Nikšić, 1988.

Njegove pjesme i eseji prevedeni su na njemački, ruski i esperanto, a zastupljen je i u više književnih antologija: *Poezija tromede* (1977), *Antologija najmlade crnogorske lirike 1960–1970* (1971), *Daleka neka svitanja*, *Odsjaj vječne vatre: lirska sazriježda slijepih* (1985), *Antologija crnogorske kratke priče 1944–1984* (1984), kao i u zborniku studija eseja i umjetničke proze: *Helikon*.

Dobitnik je više priznanja za književni i naučni rad: Srebrna plaketa grada Beograda, Oktobarska nagrada grada Beograda (1965), Orden rada sa zlatnim vijencem (1978), prva nagrada na jugoslovenskom konkursu prištinskog *Jedinstva* za kratku novinsku priču *Čovječe zašto plačeš?*, 1987. godinu i dr.

Umro je u Beogradu 1993. godine, a sahranjen je u rodnome Podbišću.

Danas njegovo ime nosi nagrada za priču Saveza slepih Srbije.

Davanjem naziva JU Biblioteka za slijepe Crne Gore po imenu Vojislava Minića, književnika i književnog kritičara, simbolično se čuvaju uspomene na istaknutu ličnost, koja je svojim stvaralaštvom, književnonaučnim radom i tekstovima dala dragocjeni doprinos crnogorskoj književnosti i književnoj kritici i čije djelo je od posebnog društvenog, kulturnog i humanističkog značaja za Crnu Goru i šire, u skladu sa čl. 1 i 5 Zakona o spomen-obilježjima.

2. Vrsta spomen-obilježja koje će se podići davanjem naziva javnoj ustanovi JU Biblioteka za slijepe Crne Gore – JU Biblioteka za slijepe Crne Gore „Vojislav Minić“.

3. Spomen-obilježje davanjem naziva javnoj ustanovi podići će JU Biblioteka za slijepe Crne Gore.

4. Sredstva za podizanje spomen-obilježja davanjem naziva javnoj ustanovi obezbjeđuje JU Biblioteka za slijepe Crne Gore.

5. U realizaciji podizanja ovog spomen-obilježja, u skladu sa Zakonom, donijeće se posebna odluka.

VII

Podizanje spomen-obilježja davanjem naziva javnom objektu – ulici

1.1. **ULICA ŠARLA BODLERA** (DUP "ZABJELO – LJUBOVIĆ") prostire se od Ulice Henrika Angela do Ulice Aleksandra Divajna. Dužina saobraćajnice iznosi oko 110 m i prostire se u pravcu jugoistok – sjeverozapad.

Šarl Bodler (1821–1867), francuski lirski pjesnik.

Šarl Bodler (Charles Baudelaire) je jedan od najvećih francuskih lirskih pjesnika XIX vijeka, preteča i utemeljitelj modernizma, pjesnik koji je otvorio put ka modernoj književnosti. Bodler je rođen je u Parizu. Već sa 18 godina piše prve pjesme i posjećuje boemska mjesta. Nakon srednje škole putuje u Indiju odakle se brzo vraća i započinje život profesionalnog književnika u Parizu. Studirao je prava. Svoje najpoznatije djelo, zbirku pjesama *Cvijeće zla* (*Les Fleurs du mal*), Bodler je objavio 1857. godine. Zbirku je pripremao čitavih 10 godina, da bi je konačno izdao iste godine kada i Gustav Flober roman *Gospođa Bovari*. Oba ova djela završila su na sudu, pod optužbom da se u njima prikazuju lascivne i nemoralne scene. Šarl Bodler je optužen za uvredu vjerskog i javnog morala, kažnjen je sa 300 funti, a šest pjesama iz zbirke proglašeno je zabranjenim (*Leta, Nakit...*). Pored poezije pisao je kritike o likovnoj umetnosti, eseje i rasprave. Prevodio je prozu Edgara Alana Poa i objavio dvije knjige njegovih priča. Godine 1859. zdravstveno stanje Bodlera biva ozbiljnije narušeno, a 1866. godine doživljava jak moždani udar, nakon čega ostaje paralizovan. Nakon jednogodišnje agonije, Šarl Bodler je preminuo 31. avgusta 1867. godine u svojoj 46. godini. Mnoga njegova djela objavljena su tek nakon njegove smrti.

U svoje vrijeme nepravedno zapostavljena, Bodlerova poezija je nekoliko decenija kasnije doživjela opšte priznanje, postala je uzor i inspiracija, na njenim temeljima je postavljena poetika simbolizma, najsnažnijeg i najprodornijeg književnog pravca evropske moderne.

Osim zbirke *Cvijeće zla*, Bodler je napisao i nekoliko eseja koji se posthumno objavljuju – *Vještački raveji*, *Romantična umjetnost*, i zbirku pesama u prozi *Splin Pariza*.

Davanjem naziva ulici po imenu Šarla Bodlera, u skladu sa čl. 1 i 5 Zakona o spomenobilježjima, simbolično se čuvaju uspomene na istaknutu ličnost, jednog od najvećih francuskih lirskih pjesnika XIX vijeka, čije djelo je snažno uticalo na razvoj evropske poezije.

1.2. ULICA JOVA BEĆIRA (DUP "ZABJELO – LJUBOVIĆ") prostire se od Ulice Vitnija Vorena i paralelna je sa Ulicom Aleksandra Divajna. Dužina saobraćajnice iznosi oko 130 m i prostire se u pravcu sjeveroistok – jugozapad.

Jovo Bećir (1870–1942), crnogorski brigadir.

Rođen je na Njegušima. Vojno obrazovanje, u periodu od 1886. do 1890. godine, stekao je u Italiji (Scuola militare u Modeni), odakle se vratio u činu potporučnika. Poručnik je od 1895. godine.

Učestvovao sa odredom crnogorske žandarmerije u mirovnoj misiji na Kritu 1897. godine. Za zasluge u ovoj misiji poručnik Jovo Bećir odlikovan je, 1898. godine, ordenom Svete Ane 3. stepena od ruskog cara.

Bećir je bio delegat Crne Gore u Lucernu, u pregovorima sa delegatima Srbije o zajedničkom učešću u ratu protiv Osmanskog carstva. Načelnik štaba Zetskog odreda u Prvom balkanskom ratu, a od 7. 2. 1913. godine komandant trupa za napad na Skadar iz pravca Štoja. Po zauzeću Skadra, bio je vojni guverner grada. U Prvom svjetskom ratu bio je delegat pri srpskoj VK, a 1915. godine komandant 3. divizije u Hercegovačkom odredu. Poslije kapitulacije Crne Gore 1916. godine bio je određen od crnogorske vlade da bude potpisnik *Odredbe o polaganju oružja*. Kasnije je interniran u Boldogasonj, a potom u Karlštajn. U vrijeme Božićne pobune, 1918. godine bio je pregovarač sa pobunjenicima ispred Izvršnog narodnog odbora, u februaru 1919. godine pozvan je u Beograd radi prelaska u jugoslovensku vojsku. Primljen je u čin pukovnika i službovao je u štabu Dunavske divizije, komandi II a.o. u Sarajevu. U Aprilskom ratu 1941. godine reaktiviran je i raspoređen u garnizon u Tuzli. Decembra 1941. godine odveden u Jasenovac, gdje je ubijen 1942. godine. Govorio je ruski, francuski i engleski jezik.

U *Istorijskim zapisima* (godina LXXXVI, 3–4/2013, str. 239–247), u prilogu Jova M. Bećira posvećenom *Jovu Nikovom Bećiru, brigadiru crnogorske vojske*, pored ostalog, navodi se da je odlikovan: Takovskim ordenom 4. stepena, Ordenom Svete Ane 3. stepena od ruskog cara, grčkim Ordenom Hrista Spasitelja 4. stepena, francuskom Legijom časti, te, 1908. godine sa dva odlikovanja Danilova reda 5. i 3. stepena, 1910. g. Ordenom Svetoga Save 3. stepena, Ordenom Svetoga Stanislava 2. stepena i italijanskim odlikovanjem *Corona d'Italia*, 1914. g. Ordenom Svetog Stanislava 1. stepena i 1915. g. Ordenom Svetoga Save 2. stepena.

Davanjem naziva ulici po imenu Jova Bećira, u skladu sa čl. 1 i 5 Zakona o spomen-obilježjima, simbolično se čuvaju uspomene na istaknutog crnogorskog brigadira, učesnika mirovne misije na Kritu, Prvog balkanskog i Prvog svjetskog rata, nosioca više domaćih i stranih odlikovanja, čiji je život okončan tokom Drugog svjetskog rata u logoru Jasenovac.

1.3. ULICA ARISTOTELE (DUP "ZABJELO – LJUBOVIĆ") prostire se od Ulice Aleksandra Divajna istočno prema novoformiranoj ulici koja se nadovezuje na Ulicu Ljudovita Štura. Dužina saobraćajnice iznosi oko 110 m.

Aristotel (384–322. prije n. e.), grčki filozof.

Jedan od najvećih grčkih filozofa rođen je u tračkom gradu Stagiri, otuda nadimak *Stagirinin*. Filozofsku slavu stekao je u Atini, najprije u Platonovoj Akademiji, čiji je član bio 20 godina, a zatim kao osnivač posebne škole *Likej*, koju su nazvali i *peripatetičkom* (jer se nastava obavljala u šetnji), a njene učenike i sljedbenike *peripateticima*. Bio je učitelj Aleksandra Makedonskog.

Napisao je mnogobrojna filozofska djela koja su imala dugotrajan uticaj na evropsku filozofiju i kulturu uopšte, a u poznoj srednjovjekovnoj evropskoj sholastici njegov autoritet je bio nenadmašan. Aristotelovi spisi imali su veliki uticaj i na srednjovjekovnu arapsku i jevrejsku misao. Znatna dio filozofske terminologije i naziva pojedinih nauka upravo potiče od Aristotela. Kao i njegov učitelj Platon, bavio se i problemom države. Definisao je čovjeka kao društveno biće, njemu pripada duboka misao da je nužnost ropstva uslovljena nesavršenstvom radnih oruđa (koja „ne mogu sama“ kovati, tkati itd).

Bogato i opsežno Aristotelovo djelo, koje obuhvata sve filozofske discipline – od logike i gnoseologije, preko fizike i metafizike, retorike i poetike do etike i politike, sastoji se od mnogih pojedinačnih spisa i danas se obično dijeli i navodi prema poretku u mjerodavnom izdanju Immanuela Bekkera (Berlin, 1831). Na prvom su mjestu logički spisi pod zajedničkim naslovom *Organon*; zatim prirodno-filozofski *Fizika*, *O nebu*, *Parva naturalia* i *O duši*; potom slijedi *Metafizika* i rasprave o etici i politici: *Nikomahova etika* i *Politika*, te *Retorika* i *Poetika*. Jedan dio spisa svakako potiče od samog učitelja, dok je velik dio nastao od zabilježaka njegovih učenika s predavanja.

Davanjem naziva ulici po imenu Aristotela, jednog od najistaknutijih mislioca antičke filozofije i nauke, čije djelo je od međunarodnog društvenog, kulturnog, naučnog i humanističkog značaja, simbolično se čuvaju uspomene na jednu od najuticajnijih ličnosti evropske misli, u skladu sa čl. 1 i 5 Zakona o spomen-obilježjima.

1.4. ULICA MAŠA VRBICE (DUP "ZABJELO – LJUBOVIĆ") prostire se od Ulice Joksima Radovića do raskrsnice sa planiranom ulicom "Nova 8". Izgrađena ulica predstavlja dio planirane saobraćajnice "Nova 1". Ulica se prostire u pravcu sjeverozapad – jugoistok. Dužina izgrađenog dijela je oko 90 m.

Mašo Vrbica (1833–1898), crnogorski vojvoda, visoki državni činovnik, ministar.

Rođen je na Njegušima, opština Cetinje. Završio je Artiljerijsku školu u Sankt Peterburgu 1854. godine. Poslije povratka u Crnu Goru, postavljen je za njeguškog kapetana. Knjaz Danilo ga je 1858. godine imenovao za komandanta crnogorske artiljerije. Član Senata postao je 1869. godine, a 1874. godine bio je na čelu Uprave unutrašnjih poslova i građevina. Bio je delegat Crne Gore pri srpskoj Vrhovnoj komandi. Učestvovao je sa jednim crnogorskim odredom u srpsko-osmanskom ratu 1876–1877. godine.

U crnogorsko-osmanskom ratu 1877. godine komandovao je dijelom snaga u napadu na Nikšić. U napadu na Bar 1877/78, komandovao je glavninom crnogorskih snaga. Bio je prvi ministar unutrašnjih poslova i građevina Knjaževine Crne Gore od 1879. do 1882. godine. Na njegovu inicijativu osnovano je 1882. godine Društvo za gajenje i podizanje šljiva u Crnoj Gori, a 1888. godine podigao je fabriku sapuna u Baru i prvu moderniju uljaru na vodeni pogon sa gvozdanim presama. Zbog sukoba sa knjazom Nikolom, napustio je Crnu Goru 1892. godine. Najprije je boravio u Srbiji, a zatim se stalno nastanio u okolini Banja Luke, gdje je i umro 1898. godine.

U knjizi *Hronika graditeljstva u Crnoj Gori* (2021), autor Velizar Radonjić piše za vojvodu Maša Vrbicu da zauzima jedno od najznačajnijih mjesta u istoriji crnogorskog graditeljstva s kraja XIX vijeka. Završena artiljerijska škola omogućila mu je osnovna znanja trasiranja i izgradnje puteva, koja je kasnije upotpunio i proširio druženjem i saradnjom sa Josipom Sladeom. Put Cetinje – Rijeka Crnojevića (1881) je projektovao dr Slade, a njegovom izgradnjom je upravljao Mašo Vrbica, tadašnji ministar unutrašnjih djela Knjaževine Crne Gore. Deceniju kasnije, trasirao (projektovao) je put Rijeka Crnojevića – Podgorica i istovremeno rukovodio njegovom izgradnjom (građen od januara 1890. do jula 1891). Radonjić takođe navodi da je vojvoda Mašo bio jedan od osnivača Cetinjske čitaonice, da se bavio slikarstvom, te da je u njegovoj kući odigrana premijera *Balkanske carice*, kao i da je poslije Berlinskog kongresa organizovao prvi popis stanovništva u Crnoj Gori.

Posmrtni ostaci vojvode Maša Vrbice preneseni su iz Banja Luke u Crnu Goru, poslije 109 godina, 17. novembra 2007. godine, i sahranjeni u njegovom rodnom selu Vrba na Njegušima.

Davanjem naziva ulici po imenu Maša Vrbice, simbolično se čuvaju uspomene na istaknutu ličnosti od izuzetnog državnog, društvenog, privrednog i kulturnog značaja za Crnu Goru, u skladu sa čl. 1 i 5 Zakona o spomen-obilježjima.

1.5. ULICA JOSEFA HOLEČEKA (DUP "ZABJELO – LJUBOVIĆ") prostire se u pravcu jug – sjever i označena je kao Ulica "Nova 11" i "Prilaz 3". Dužina saobraćajnice je oko 150 m.

Josef Holeček (1853–1929), češki pisac, novinar i prevodilac.

Rođen je u mjestu Stožice, u okolini Vodnjana, u Južnoj Češkoj. Kao dopisnik čeških listova 1875–1876. godine pratio je hercegovački ustanak i situaciju u Crnoj Gori. Godine 1882. je proputovao Crnu Goru, istražujući fenomen *junašta*. Crnu Goru je opet posjetio krajem XIX vijeka. Objavio je brojne radove o Crnoj Gori: opis crnogorske anabaze u Hercegovini *Za slobodu/Za slobodu/*, 1878–9, putopisi i opisi crnogorskog društva *Černá Horá*, 1876 (*Crna Gora, CID*, 1997), *Černá Horá v míru*, 1883 (*Crna Gora u míru*, 2002), *Na Černou Horu a Černá Horá koncem věku*, 1899 /*U Crnu Goru i Crna Gora krajem vijeka/*. Nekoliko tomova knjiga *Černoborské povídky /Crnogorske priče/* i *Junácké kresby černoborské /Junačke slike crnogorske/* čine priče o crnogorskim junacima – Marku Miljanovu, Peku Pavloviću i drugima (*Marko Miljanov u svom vremenu*, 1995). Holeček je objavio veliki broj prevoda narodne poezije iz južnoslovenskih jezika i finskog. Od 1884. do 1918. vodio je slovensku rubriku u najtiražnijim češkim novinama *Národní Listy*. Bio je ključna ličnost u stvaranju pozitivne slike Crne Gore u Češkoj, zagovarao je prihvatanje crnogorskih ideala *vojstva* i *junaštva* u češkom društvu. Godine 1898, knjaz Nikola ga je odlikovao Danilovim ordenom III stepena, ustanovljenim za nezavisnost Crne Gore.

Pored radova vezanih za Južne Slovence, objavio je brojne knjige o češkom društvu, Rusiji, obimne memoare itd. Holeček je bio konzervativan panslavistički mislilac, predstavnik romantične agrarne filozofije, obožavao je patrijahalan način života i seljaštvo kao izvor morala, nacionalne svijesti i narodne religije. U Češkoj je uglavnom poznat kao autor ciklusa romana *Nasí*, posvećenog opisu ruralnog života u južnoj Češkoj.

Za naziv ulice predlaže se ime Josefa Holečeka, istaknutog češkog pisca i novinara, koji je svojim djelom dao izuzetan doprinos u stvaranju pozitivne slike Crne Gore u Češkoj i jačanju prijateljskih veza između dvije države, u skladu sa čl. 1 i 5 Zakona o spomen-obilježjima.

1.6. ULICA GOJKA KRUŠKE ("ZAGORIČ 3 i 4 – ZONA 2") paralelna je sa Piperskom ulicom. Dužina saobraćajnice iznosi oko 160 m i prostire se u pravcu sjeveroistok – jugozapad

Gojko Kruška (1922–1944), narodni heroj.

Rođen je na Cetinju. Potiče iz činovničke porodice, gdje se i školovao. Kao đak je bio izrazito talentovan, pisao je poeziju i interesovao se za književnost i filozofiju. Pripadao je naprednom omladinskom pokretu i učestvovao u mnogim akcijama srednjoškolske omladine. Sa 17 godina postao je član SKOJ-a, a ubrzo potom i član gimnazijskog komiteta SKOJ-a.

U vrijeme kapitulacije, aprila 1941, sa svojim drugovima prikuplja oružje i municiju i sklanja ih na sigurna mjesta u okolini Cetinja. Trinaestojulski ustanak 1941. zatekao ga je u okupiranom gradu. Želio je da pođe sa svojim drugovima, koji su napustili grad, ali mu je Partija namijenila drugi zadatak u okviru obavještajne službe. Prikuplja i šalje dragocjene podatke o neprijatelju i njegovim namjerama, organizuje omladinu, prikuplja oružje, municiju i drugi materijal za NOP.

Dvadeset četvrtog decembra 1944. godine otkriven je i uhapšen. S porodicom je odveden u policiju. Izložen je najstrašnijim mukama. Ništa nije priznao, nikoga nije odao. Potom je predat Njercima, koji su ga osudili na smrt vješanjem. Odveden je u zatvorsku ćeliju u kojoj je ostavio zapis: „Gojko Kruška 13. januara 1944. osuđen je na smrt vješanjem. Presuda će se izvršiti u tri sata poslije podne“. Zajedno sa svojim drugom Musom Butom Hodžićem, partizanom iz Skadra, odveden je na vješala. Njihova pjesma nadjačala je buku motora kamiona kojim su dospjeli do gradskog trga. Na samom gubilištu, ne pokazujući strah, Gojko Kruška je pjevao Crnoj Gori.

Tri dana i tri noći visili su ispod starog brijesta na vješalima leševi dvojice hrabrih boraca.

Narodnim herojem proglašen je 20. decembra 1951. godine.

Davanjem naziva ulici po imenu Gojka Kruške, simbolično se čuvaju uspomene i odaje počast istaknutom revolucionaru, aktivnom učesniku narodnooslobodilačkog pokreta, narodnom heroju i njeguje antifašistička tradicija crnogorskog naroda, u skladu sa čl. 1 i 5 Zakona o spomen-obilježjima.

1.7. ULICA VLADIKE SAVE PETROVIĆA (DUP "ZAGORIČ 2" – izmjene i dopune) prostire se od Ulice Iva Andrića jugoistočno prema Park šumi Gorica. Dužina saobraćajnice je oko 170 m.

Vladika Sava Petrović-Njegoš (oko 1700–1781), crnogorski vladika i vladar.

Sava Petrović-Njegoš je bio crnogorski vladika i vladar od 1735. do 1744. godine, suvladar sa vladikom Vasilijem (1744–1766) i vladar (1766–1767, 1773–1781). Početkom 1719. godine, pečki patrijarh Mojsije je, prilikom posjete Crnoj Gori, zavladičio Danilovog brata od strica, arhimandrita Savu. Ovim činom određen je za Danilovog nasljednika, čime je uspostavljena dinastička vlast Petrovića. Od tada pa do 1735. godine vladika Sava je bio koadjutor svom stricu vladici Danilu. Nakon smrti vladike Danila 1735. godine, vladika Sava je zauzeo mitropolitski i vladarski položaj u Crnoj Gori. Klonio se sukoba i želio je da živi u miru i sa Turcima i sa Mlečanima. Sa posljednjima je održavao bliske i prijateljske veze i do kraja života je ostao veliki prijatelj Mlečana. Već krajem 1736.

godine, prilikom dolaska u Kotor novog providura, Sava je izrazio odanost Veneciji. Vladika Sava je 1742. godine pokušao da uspostavi diplomatske veze Crne Gore sa Kraljevinom Dviju Sicilija, ali do saradnje između dvije zemlje nije došlo, prvenstveno zbog ometanja od strane Venecije. Sredinom septembra 1742. godine crnogorski i brdski glavari su dali saglasnost vladici Savi da otputuje u Rusiju i da tamo zatraži pomoć za Crnu Goru. Put mitropolita Save Petrovića u Rusiju bio je njegov prvi i posljednji značajniji spoljnopolitički akt. Od tada njegov ugled sve više slabi i postepeno ga potiskuje njegov rođak, arhimandrit Vasilije Petrović. Vladika Sava se kao pobornik miroljubive politike zalagao za sporazumno rješavanje crnogorskih problema sa Portom, pa je 1754. godine prihvatio sporazum o plaćanju harača Turskoj. Taj sporazum je odbačen po povratku Vasilija iz Rusije, što je prouzrokovalo crnogorsko-turski rat 1756. godine. Poslije Vasilijeve smrti Sava postaje jedini vladalac, ali ne zadugo, jer se već 1767. godine pojavio Šćepan Mali, koji je preuzeo vladarski položaj u Crnoj Gori. Nakon smrti Šćepana Malog 1773. godine, vladika Sava nije uspio da povрати apsolutni politički primat u zemlji. Umro je 7. marta 1781. godine.

Davanjem naziva ulici po imenu vladike Sava Petrović-Njegoš simbolično se čuva uspomena na istaknutu ličnost, crnogorskog vladike i vladara, drugog po redu iz dinastije Petrović-Njegoš koja je vladala Crnom Gorom 221 godinu, u skladu sa čl. 1 i 5 Zakona o spomen-obilježjima.

1.8. ULICA KONSTANTINA KOČE POPOVIĆA (DUP "NOVA VAROŠ") prostire se od Bulevara Stanka Dragojevića do objekta Ujedinjenih nacija u Crnoj Gori. Ulica se prostire u pravcu jugoistok – sjeverozapad u dužini od 113 m. Ulica se prostire od raskrsnice Bulevara Stanka Dragojevića do kružne okretnice, koja je locirana u pravcu Moskovskog mosta.

Konstantin – Koča Popović (1908–1992), narodni heroj, filozof, publicista, istaknuti diplomata i državni funkcioner SFRJ.

Rođen je 14. marta 1908, u Beogradu, u imućnoj porodici. Djetinjstvo je proveo u Švajcarskoj, školujući se na francuskom jeziku u katoličkim samostanima u Ženevi i Lozani. Gimnaziju je završio u Beogradu, 1926, potom Školu rezervnih vojnih oficira u Sarajevu 1927, a zatim Filozofski fakultet na Sorboni 1932. godine, gde se kretao u nadrealističkim krugovima, u ljevičarskom svijetu pjesnika, književnika i umjetnika. Inspirisan nadrealističkom umjetnošću koju je upoznao u Francuskoj, počeo je da se bavi pisanjem poezije, književnom publicistikom i filmskom kritikom. Potpisnik je beogradskog Manifesta nadrealizma 1929. godine kojim se zahtjevala revolucija na polju umjetničkog stvaranja, a potom i u politici. Poslije Francuske odlazi u Njemačku. Tokom šestomjesečnog boravka na Institutu za socijalna istraživanja u Frankfurtu gde je proučavao marksizam, Popović je svedočio narastanju fašizma u Evropi, što ga je opredjelilo da se politički angažuje. Godine 1933. vraća se u Beograd i iste godine je primljen u KPJ, poslije čega je još intenzivnije nastavio revolucionarnu djelatnost, zbog koje je bio izložen progonima policije i više puta hapšen.

U julu 1937. godine Koča Popović odlazi u Španiju i priključuje se internacionalnim brigadama. Bio je borac, zatim artiljerijski instruktor, onda komandir baterije, te komandant artiljerijskog divizionara, kada je dobio čin poručnika Španske republikanske armije. Oružanu borbu protiv fašizma, početu u Španiji, nastavlja u Jugoslaviji od prvog dana oružanog ustanka, jula 1941. godine.

Njegovo učešće u Drugom svjetskom ratu je legendarno. Prvo je bio komandant Posavskog odreda (imao je ratno ime Pera Posavski), ubrzo, 21. decembra 1941. godine u Rudom postavljen je za prvog komandanta Prve proleterske brigade, potom, 1. novembra 1943. godine za komandanta Prve proleterske divizije, zatim, jula 1944. godine za komandanta Glavnog štaba za Srbiju, a rat je završio kao komandant Druge armije. Od oslobođenja do 1953. godine bio je načelnik Generalštaba JNA.

Koča Popović je proizveden u čin generalmajora maja 1943. godine, unaprijeđen u čin generallajtnanta novembra 1943. godine, a decembra 1947. godine u čin generalpukovnika. Stalno je

bio na visokim političkim položajima: član AVNOJ-a na prvom zasjedanju, član Predsjedništva AVNOJ-a na drugom zasjedanju, poslanik Ustavotvorne skupštine DFJ i dr. Proglašen je za narodnog heroja Jugoslavije, 27. novembra 1953. godine i odlikovan velikim brojem visokih domaćih i inostranih odlikovanja.

Na dužnost državnog sekretara za inostrane poslove stupio je, ovjenčan ratnom slavom, 1953. godine. Tokom njegovog dvanaestodišnjeg mandata odvijali su se dramatični obrti u istoriji poslijeratnog svijeta i u spoljnopolitičkim odnosima Jugoslavije. Njegove procjene odnosa sa drugim zemljama i njegova diplomatska aktivnost doprinosile su poboljšanju tih odnosa i povećanju ugleda Jugoslavije u svijetu. Bio je jedan od kreatora i realizatora politike nesvrstanosti. Kao šef diplomatije i šef jugoslovenske delegacije na zasjedanjima Ujedinjenih nacija uvijek se zalagao za principe aktivne i miroljubive koegzistencije.

Politička karijera Koče Popovića tekla je još izvjesno vrijeme uzlaznom linijom. Bio je potpredsjednik Republike, član Predsjedništva CK SKJ te član predsjedništva SFRJ. Nezadovoljan stanjem i radom najviših rukovodstava u zemlji, u novembru 1972. godine, podnio je ostavku na sve funkcije.

Premинуo je 20. oktobra 1992. u Beogradu i sahranjen u Aleji zaslužnih građana na Novom Beogradu.

Za svog života odlučio je da svoju zaostavštinu preda Istorijskom arhivu Beograda. Od 2005. godine legat je dostupan istraživačima.

Davanjem naziva ulici – Ulica Konstantina – Koče Popovića, u skladu sa čl. 1 i 5 Zakona o spomen-obilježjima, simbolično se čuvaju uspomena na izuzetnu ličnost svog vremena, revolucionara, španskog borca, narodnog heroja, istaknutog diplomate i državnog funkcionera, čije djelo ima međunarodni značaj.

1.9. ULICA EVLIJE ČELEBIJE (DUP "KONIK – VRELA RIBNIČKA II") paralelna je sa Ulicom Španskih boraca. Dužina saobraćajnice iznosi oko 135 m i prostire se u pravcu sjeveroistok - jugozapad

Evlija Čelebija, osmanski putopisac iz XVII vijeka.

Rođen je 1611. godine u uglednoj i bogatoj carigradskoj porodici. Pravo ime mu je bilo Evlija ibn Derviš Mehmed Zili, ali je poznat pod imenom Evlija Čelebija ili Evlija Efendi. Pohadao je mekteb, a zatim medresu. Govorio je turski, arapski, grčki, latinski i sirijski jezik. Od 1630. godine započeo je putovanja po raznim pokrajinama Osmanskog carstva, a najviše zahvaljujući tome što je bio pratilac svog rođaka Melek Ahmed-paše, koji je zauzimao visoke položaje u osmanskoj vlasti. Februara 1662. godine iz Beograda je stigao u Skadar gdje je ostao 10 dana, nakon čega se uputio u Podgoricu, a iz nje u Bar i Ulcinj, da bi se zatim vratio nazad u Skadar. U proljeće 1664. godine iz Dubrovnika je krenuo u Herceg Novi i detaljno ga opisao. Obišao je Bokokotorski zaliv spominjući Porte Rose, Perast i Risan. Čelebija je nakon toga učestvovao u Suhrab Mehmed-pašinom pohodu u okolini Kotora i Perasta, a zatim i u pohodu protiv Pive i Nikšića. Utiske i zapažanja sa svojih putovanja objavio je u svom djelu *Putopis (Sejāhatnāma)* u 10 svezaka, koje sadrže opis zemalja, krajeva i gradova kroz koje je proputovao, opisujući šta je na tim putovanjima vidio, čuo, doznao i doživio. Pored tačnih podataka o mjestima koje je vidio, u Čelebijinim *Putopisima* ima dosta opisa prema pričanju, pa čak i izmišljenih kazivanja, kako tvrde istraživači njegovog djela. Sveske su hronološki sređene, a za nas su posebno važni V, VI i VII svezak koji sadrže opise Evlijinih putovanja po južnoslovenskim zemljama: Srbiji, Bosni, Dalmaciji, djelovima Crne Gore, Hercegovini, Slavoniji i Vojvodini. U VI svesci dati su opisi Podgorice, Kotora, Budve, Ulcinja, Herceg Novog i Nikšića. Odlomci *Putopisa* koji se odnose na južnoslovenske zemlje prevedeni su

više puta, a najpotpuniji prevod pod naslovom *Evlija Čelebija, Putopisi, Odlomci o jugoslovenskim zemljama, tom I i II* (Sarajevo 1954. i 1957), dao je Hazim Šabanović.

O posljednjim danima njegovog života ne znamo ništa pouzdano, navodi Šabanović u uvodnom dijelu prevedenih *Putopisa*. „Ne znamo tačno ni kada i gdje je umro. Posljednji događaj o kome se govori u *Sejhatnami* potiče iz godine 1682, pa se može s dosta vjerovatnosti tvrditi da poslije te godine nije dugo živio.“

Ako odbacimo razna pretjerivanja i izmišljanja, djelo Evlije Čelebije, prema ocjenama najkompetentnijih autora (Mordtmann, Taeschner, Babinger, Deny, Baysun i drugi) predstavlja riznicu geografskih, kulturno-istorijskih, ekonomskih i drugih podataka, od kojih mnogi imaju vrijednost prvorazrednih izvora, a vrlo mnogo i takvih gdje nam je on jedini izvor, piše Šabanović.

Za naziv ulice predlaže se ime Evlije Čelebije, istaknutog putopisca, čije djelo predstavlja značajan izvor podataka za proučavanje prošlosti, uređenja, organizacije i stanja naših gradova sredinom XVII vijeka, u skladu sa čl. 1 i 5 Zakona o spomen-obilježjima.

1.10. ULICA NIKOLE ĐAKONOVIĆA (MZ "Tološi I") prostire se od Ulice Milana Raičkovića, sjeverozapadno prema Veljem brdu, u dužini od oko 258 m.

Nikola Đakonović (1911–1968), istaknuti revolucionar, pravnik i društveno-politički radnik, nosilac brojnih odlikovanja.

Rođen je u Ulcinju. Diplomirao je prije rata na Pravnom fakultetu u Beogradu. Kao mladi sudski pripravnik radio je u podgoričkom Okružnom sudu. Član Komunističke partije Jugoslavije postao je 1937. godine. Zbog svoje revolucionarne aktivnosti bio je proganjan od tadašnjih vlasti. Početkom 1940. godine premješten je u Valandovo (Makedonija), na tromedi Jugoslavije, Grčke i Bugarske.

U Narodnooslobodilačkom ratu učestvovao je aktivno od 1941. godine. Početkom rata bio je član opštinskog partijskog rukovodstva u Ulcinju, zatim politički komesar bataljona, a 1943. godine sekretar Sreskog komiteta KPJ u Baru. Krajem te godine preuzima dužnost političkog komesara VII crnogorske brigade, a kasnije i dužnosti u Upravi državne bezbjednosti Jugoslavije. Od 1948. godine, kada je ponovo došao u Crnu Goru, pa do svoje smrti neprekidno je član CK SK Crne Gore. U periodu od 1956. do 1965. godine nalazio se na odgovornim dužnostima u Vladi Crne Gore i pravosudnim organima. Bio je ministar trgovine, zatim predsjednik Vrhovnog suda, državni sekretar za finansije, sekretar za unutrašnje poslove, potpredsjednik Izvršnog vijeća, predsjednik Privredne komore, takođe, poslanik Savezne i republičke Skupštine i član Predsjedništva Republičke konferencije SSRN Crne Gore.

Nikola Đakonović je nosilac Partizanske spomenice 1941, Ordena Republike sa zlatnim vijencem, Ordena zasluga za narod sa zlatnom zvijezdom, Ordena bratstva i jedinstva sa zlatnim vijencem, Ordena rada sa crvenom zastavom, Ordena partizanske zvijezde sa srebrnim vijencem, Ordena za hrabrost i drugih odlikovanja.

Sahranjen je u spomen-grobnici „Partizanu borcu“ na Gorici.

Davanjem naziva ulici po imenu Nikole Đakonovića, u skladu sa članom 1 i 5 Zakona o spomen-obilježjima, simbolično se čuvaju uspomene na istaknutog revolucionara, pravnika i društveno-političkog radnika Crne Gore.

1.11. ULICA BORA BEGOVIĆA (MZ "Tološi I") krak koji se prostire od ulice (a) za koju je predložen naziv Nikole Đakonovića, sjeveroistočno u dužini od 105 m.

Boro Begović (1932–1993), pozorišni i filmski glumac.

Rođen je u Danilovgradu. Pozorišnu karijeru započeo je sa 16 godina u kotorskom pozorištu, koje je, te 1948. godine, bilo u osnivanju. Zvanično, Narodno pozorište u Kotoru počelo je rad 1. januara 1949. godine, ali prvi članovi postavljeni su već krajem 1948. godine. Begović je, prema sopstvenim riječima, postao član 21. oktobra 1948. godine. Na sceni ovog pozorišta proveo je nešto duže od četiri godine. Kako je napredovao kao glumac, prelazi na Cetinje, u tada republičko pozorište, a potom u Narodno pozorište (Crnogorsko narodno pozorište od 1969. godine) u Podgorici.

„On je *školu glume*, umjetnost glume, učio u bogatoj pozorišnoj praksi kod raznih reditelja, najviše kod Ilije Nikolića i Nikole Vavića, u radu koji je razvio njegove prirodne sklonosti: *glasovni potencijal* širokog registra, s prizvukom tragičnosti i ohrabrenja u isti mah; *moć transformacije* u bogatoj skali nesavršenosti ljudske sudbine; *snažna emocionalnost*, prirođena dramati, tragediji i modernom epskom pozorištu; *entuzijazam za scenu* i ekran, kakav se rijetko nalazi kod profesionalnog glumca“, piše o Begoviću književnik i teatrolog Sreten Perović (*Crnogorci na sceni*, Podgorica, 2014).

Prema riječima novinara i filmskog kritičara, Vuka Perovića „Begović je bio jedan od glumaca koji su obilježili kinematografiju nekadašnje Jugoslavije. Filmsku karijeru počeo je u ostvarenju reditelja Velje Stojanovića i scenariste Ratka Đurovića *Lažni car Šćepan Mali*, 1955. Radio je sa nekim od naprznatijih reditelja bivše Jugoslavije: Hajrudinom Krvavcem, Veljkom Bulajićem, Radomirom Šaranovićem, Živojinom Pavlovićem, Borom Draškovićem, Zdravkom Velimirovićem, Srđanom Karanovićem, Goranom Paskaljevićem, Predragom Golubovićem.“

„Bio je kompletna glumačka ličnost. Njegova glumačka raznolikost bila je gotovo fascinantna. Od naratora u televizijskim emisijama za djecu Branislava Bastaća, ratnika svih fela, buntovnika s razlogom, buntovnika bez razloga, izgubljenika pod kapom nebeskom, oridinala koji pegla vlastitu grbu...“ ističe publicista Milorad Bošković.

Poseban odnos je imao sa rediteljem Živkom Nikolićem.

Tokom duže od četiri decenije glumačke karijere ostvario je preko stotinu uloga u pozorištu, filmovima i TV serijama.

Igrao je u preko 40 pozorišnih predstava (*Dom zaljubljenih*, 1956, *Gospoda Iks*, 1959, *Pesma*, 1959, *Plaći voljena zemljo*, 1960, *Silazak Orfeja*, 1960, *Večiti studenti*, 1961, *Fedra*, 1962, *Hajka* (1962), *Antigona i oni drugi* (1963), *Ženidba* (1963), *Najbolja preporuka* (1964), *Filumena Marturano* (1966), *Hladan tuš* (1966), *Crveni admiral* (1967), *Gorski vijenac* (1967, 1973), *Zulumčar* (1968), *Opera za tri groša* (1969), *Kanjoš Macedonović* (1970), *Lisistrata* (1970), *Svečanost se odlaže* (1971), *Lažni car Šćepan Mali* (1972), *Podanici* (1972), *Koštana* (1973), *Ognjište* (1974), *Hasanaginica* (1975), *Sat sa Njegošem* (1975), *Dani mržnje* (1983), *Hekuba* (1991) i dr.

Ostvario je blizu 60 uloga u filmovima i TV serijama: *Lažni car* (1955), *Piknik* (1955), *Lelejska gora* (1968), *Most* (1969), *Valter brani Sarajevo* (1972), *Živjeti za inat – Naperekor vsemu* (1972) *Sutjeska* (1973), *So* (1973), *Bombaš* (1973), *Crveni udar* (1974), *Hajka* (1977), *Jovana Lukina* (1979), *Dorotej* (1981), *Smrt gospodina Goluže* (1982), *Čudo neviđeno* (1984), *Ljepota poroka* (1986), *Dobrovoljci* (1986), *U ime naroda* (1987), *Za sada bez dobrog naslova* (1988), *Iskušavanje đavola* (1989) i dr.

Dobitnik je Nagrade „19. decembar“, najvećeg priznanja Glavnog grada Podgorice, 1966. godine, posebne nagrade za epizodne uloge u filmovima: *So*, *Bombaši* i *Sutjeska* na 20. Pulskom filmskom festivalu 1973. godine i nagrade za epizodnu mušku ulogu u filmu *Živjeti za inat* na 8. Festivalu glumačkih ostvarenja jugoslovenskog igranog filma – Filmski susreti u Nišu, 1972. godine.

Davanjem naziva ulici po imenu Bora Begovića, u skladu sa čl. 1 i 5 Zakona o spomen-obilježjima, simbolično se čuvaju uspomene na istaknutog glumca, snažnog i autentičnog izraza, koji je svojim glumačkim ostvarenjima ostavio upečatljiv trag na nacionalnoj pozorišnoj sceni, u jugoslovenskoj kinematografiji i na televiziji.

1.12. ULICA NIKA PAVIĆA (MZ "Tološi I") nastavlja se na ulicu (b) za koju je predložen naziv Bora Begovića i ide sjeverno u dužini od 101 m.

Niko Pavić (1905–1987), profesor, učesnik NOR-a, ministar prosvjete u Vladi NR Crne Gore, upravnik Narodnog pozorišta u Podgorici.

Rođen je u Šavniku. Gimnaziju je učio u Nikšiću, a Filozofski fakultet (katedra za srpski jezik i književnost) završio u Beogradu. Član KPJ je od 1937. godine. Radio je kao profesor gimnazije u Čačku, a po izbijanju rata 1941. godine učestvovao je u partizanskom ustanku u Srbiji i bio komesar čete Čačanskog odreda. Bio je član Agitpropa OK KPJ za Čačak i zamjenik komesara Čačanske partizanske čete. U proljeće 1942. godine bio je instruktor Sreskog komiteta KPJ za Foču, a od januara do maja 1943. godine komesar Četvrte crnogorske brigade. Potom sa partizanima dolazi u Crnu Goru i u oktobru 1943. godine imenovan je za člana inicijativnog odbora ZAVNO-a Crne Gore i Boke. Na Skupštini ZAVNO-a u Kolašinu 1943. godine izabran je za člana Izvršnog odbora (vlade). Nakon oslobođenja 1945. godine bio je sekretar Prezidijuma Skupštine Crne Gore. Od 1945. do 1948. godine obavljao je dužnost ministra prosvjete u Vladi NR Crne Gore. U tom periodu radio je na obnovi i izradnji prosvjetne infrastrukture, posebno na otvaranju osnovnih škola, širenju mreže srednjih škola, izgradnji školskih objekata i obezbjeđenju nastavnog kadra.

Izjasnio se i za Rezoluciju IB-a. Uhapšen je 30. avgusta 1948. godine i osuđen na dvije godine *administrativne kazne*. Iz zatvora je pušten 10. marta 1951. godine. Po izlasku iz zatvora radio je kao profesor Učiteljske škole u Nikšiću, a potom je, od 1958. godine do penzionisanja 1968. godine, bio direktor Narodnog pozorišta u Titogradu (Podgorica). Nosilac je Partizanske spomenice 1941.

Davanjem naziva ulici po imenu Nika Pavića, simbolično se čuvaju uspomene na istaknutu ličnost, aktivnog učesnika NOR-a, društveno-političkog i prosvjetnog radnika, u skladu sa čl. 1 i 5 Zakona o spomen-obilježjima.

1.13. ULICA NIKOLE RAIČEVIĆA (MZ "Tološi I") krak iz ulice (c) za koju je predložen naziv Nika Pavića, koji se prostire prema zapadu u dužini od oko 60 m.

Nikola Jolev Raičević (1917–1941), revolucionar, borac Lješkopoljsko-lješaanske čete Zetskog NOP bataljona.

Rođen je 1917. godine u Gornjoj Gorici, u Lješkopolju, Podgorica. Završio je osnovnu školu, a potom se bavio zemljoradnjom. Bio je vrlo bistar, skroman i omiljen. Pripadao je naprednoj omladini i simpatisao je KPJ, koja je na njega uvijek računala. Njegova kuća je uvijek bila na raspolaganju omladini i naprednim ljudima. Učestvovao je na raznim omladinskim skupovima i konferencijama, kao i u demonstracijama koje je Partija organizovala, izvršavajući uvijek i na vrijeme postavljene mu zadatke.

Odmah je pristupio Trinaestojulskom ustanku 1941. godine, pa s borcima iz Gornje Gorice, kao i njegov brat Živan, učestvuje u bici na Veljem brdu, a zatim i svim drugim partizanskim akcijama na terenu Lješkopolja, gdje je ispoljio odanost i veliku hrabrost. Javlja se među prvima za polazak u Sandžak, 1941. godine.

Hrabro je poginuo u bici na Pljevljima, 1. decembra 1941. godine, kao borac Lješkopoljsko-lješaanske čete Zetskog NOP bataljona.

Sva njegova porodica aktivno je učestvovala u NOB-u.

Davanjem naziva ulici po imenu Nikole Raičevića simbolično se čuvaju uspomenu na istaknutu ličnost, revolucionara i borca koji je hrabro poginuo u borbi za slobodu, u skladu sa čl. 1 i 5 Zakona o spomen-obilježjima.

1.14. ULICA PERA IVANOVIĆA (DUP „Murtovina“ i DUP „Murtovina 2“) prostire se od Mosorske ulice broj 10 na sjever i slijepo se završava u naselje. Dužina ulice je 150 m.

Pero Ivanović (1896–1982) – revolucionar, sudija okružnog suda, pomoćnik ministra pravde, predsjednik Vrhovnog suda NRCG.

Rođen je u selu Vrbica – Kuči. Maturirao je 1920. godine i iste godine odlazi u Beograd na studije Pravnog fakulteta, a već 1924. godine postaje sudija Okružnog suda. Kao sudija pokušavao je da zakonima koje primjenjuje daje socijalni smisao, što kod sudija viših sudova često izaziva negodovanje.

Pripadao je naprednom komunističkom pokretu i bio učesnik NOP-a od 1941. godine. Učesnik je Skupštine Antifašističkog vijeća za Crnu Goru i Boku, održane 15. novembra 1943. godine, u Kolašinu, gdje je izabran za člana Komisije za proglas i rezoluciju, člana Verifikacione komisije i predsjednika Narodnooslobodilačkog odbora podgoričkog sreza.

Nosilac je ordena zasluge za narod koji mu je dodjelo Predsjedništvo AVNOJ-a 1945. godine.

Dekretom Ministarskog savjeta od 04. maja 1945. godine, kao i Uredbom o regulisanju prinadležnosti, br. 63 od 18. maja 1945. godine, postavljen je za pomoćnika ministra pravde, 12. juna 1945. godine (broj dekreta 259 od 19. jula 1945. godine).

Aktom Ministarstva pravosuđa Narodne Republike Crne Gore broj 2412/46 od 17. septembra 1946. godine, Predsjedništvo Narodne skupštine Narodne Republike Crne Gore izabralo ga je za predsjednika Vrhovnog suda Narodne Republike Crne Gore.

Na prijedlog Vlade NRCG Predsjedništvo Narodne skupštine Republike Crne Gore donosi, 14. septembra, 1946. godine, Odluku o imenovanju Izborne komisije NRCG za izbore za Ustavotvornu skupštinu NR Crne Gore i imenuje Pera Ivanovića, predsjednika Vrhovnog suda NRCG za predsjednika Komisije.

Tokom 1946. i 1947. godine, objavio je veći broj radova iz porodičnog i krivičnog prava u listu „Pobjeda“, drugim publikacijama i periodici.

Nemjerljiv je njegov doprinos u pripremi prvog poslijeratnog Ustava. Njegovi amandmani na Ustav djelo su briljantnog pravnika, jednog od najboljih u svom vremenu i vrhunskih intelektualaca. Pomogao je da se razriješe neke vrlo delikatne dileme kao što su, primjera radi, odnosi klasnog i nacionalnog, jer se radilo o revoluciji koja ima internacionalni karakter. („Istorija crnogorskog sudstva“ dr Čedomir Bogičević – ZAVNO Crne Gore i Boke – „Crnogorski ratni parlament“ 1941–1945 dr Zoran Lakić).

U svom osvrtu o Peru Ivanoviću, akademik Zoran Lakić je istakao: „vjerujemo da će i ovako šture zabilješke podstaći njegove prijatelje na još potpunije sjećanje. On je to zaslužio. Ne radi njega samoga, već radi nas ostalih, zaslužio je svojim djelom da ga zauvijek sačuvamo u našem sjećanju. Ti novi zapisi o Peru Ivanoviću su obaveza radi Crne Gore za koju se borio „od kolijevke pa do groba.“

Davanjem naziva ulici po imenu Pera Ivanovića simbolično se čuvaju uspomene na istaknutog pravnika, revolucionara i borca za socijalnu pravdu, čovjeka posebno zaslužnog za društveni razvoj Crne Gore u prvim poslijeratnim godinama, što je u skladu sa čl. 1 i 5 Zakona o spomen-obilježjima.

Završna odredba

Ovaj program stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore – opštinski propisi“.

Broj: 02-016/25-334

Podgorica: 18. mart 2025. godine

SKUPŠTINA GLAVNOG GRADA – PODGORICE

PREDSJEDNICA SKUPŠTINE,
dr Jelena Borovinić Bojović

Jelena Borovinić Bojović